בת עין — שופטים

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו' (טז יח). ויש לדקדק שתיבת לך הוא מיותר.

ולפרש זה על דרך המוסר, הנה יש שני בחינות חסד למעלה, בחינת רב חסד חסד עליון, ובחינת חסד תתאה. לכן צריך האדם לעורר מלמטה באתערותא דלתתא על ידי בקשת רחמים רבים בשמנה עשרה ולהתפלל על שני בחינות חסד (היינו ברוחניות ובגשמיות, וכנגדן יש בבחינת דין ג"כ שני בחינות, ברוחניות היצר הרע, ובגשמיות הן יסורין הבאים על האדם למרק עונותיו), והנה באמת גם אפילו בחינת דין הבא מלמעלה היינו בחינת היצר הרע ובחינת יסורים בגשמיות, המה גם כן בחינת חסד, כי היסורים באין למרק עונותיו של אדם ולהכניע לבו לה', והיצר הרע בא להרבות שכרו של אדם כשמתגבר עליו.

אמנם שני בחינות חסד הנ"ל (עם שני בחינות דין הנ"ל) המה משונים בסדרן זה מזה, היינו שבבחינות רוחניות צריך להיות תחלה הבחינת חסד הוא היצר טוב, ואחר כך יבא היצר הרע, כדי שיתלמד תחלה מהיצר טוב לידע איך להתגבר אחר כך על היצר הרע כשיבא לו להמשיכו לתאוות גשמיות והבלי עולם הזה, לכן צריך להיות תחלה בחינת חסד היצר טוב בחינת יו"ד מהשם ב"ה, ואח"כ יבא לו היצר הרע בחינת דין שיתגבר האדם עליו לבלי יהיה נמשך אחר עצתו ובזה יהיה שכרו מרובה, והוא בחי' אות הוי"ה ב"ה בתחלה יו"ד ואח"כ ה"א. אבל בבחינת גשמיות צריך לבוא תחלה בחינת דין בחינת יסורים למרק עונותיו ויכנע לבו לשוב בתשובה שלמה, ועל ידי זה יהיה אחריתו טובה ושלוה כמאחז"ל (בר"ר פ' סו) צדיקים תחלתן יסורין וסופן שלוה, וזהו בחי' ה"א וא"ו בתחלה אות ה"א אחרונה מהשם שמרמז לבחינת דין (זח"ג שב:, ע' זח"א קיב.), ואח"כ אות וא"ו מהשם ב"ה שמרמז לבחינת רחמים (זח"ב רכז:).

וזהו מרומז בפסוק (ירמיה ט כג) בזאת י"תהלל ה"מתהלל ה"שכל ו"ידוע אותי, ר"ת אותיות הוי"ה, רק שבשני אותיות ראשונות נכתב אות יו"ד בראשונה בחינת חסד תחלה, ואח"כ אות ה"א, ובשני אותיות האחרונות נכתב אות ה"א בתחלה ואחר כך אות וא"ו לרמז כנ"ל.

ושני הבחינות חסד ה' ממשיכים בשני ימים ראש השנה על ידי התורה, כמאמר הכתוב (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון, ואחז"ל (תנחומא בראשית א) אל תקרי אמון אלא אומן, שעל ידי התורה יכול אדם לפעול ולהמשיך בחי' חסדים, על ידי שיתדבק בתורה בכל לבבך בשני לבבות (ע' רש"י דה"א כח ט), וימשיך שני בחינות חסד הנ"ל, ואז ואהיה אצלו שעשועים יום יום, מרמז לשני ימים ראש השנה, שאז יומשך עליהם שני בחי' שעשועים הנ"ל על ידי תקיעת שופר תשר"ת פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה (ר"ה לג:), פירוש פשוטה מרמז לבחינת חסד, שברים תרועה מרמז לב' בחינות דין, פשוטה לאחריה מרמז לבחינת הב' של חסד ה', שבבחינה א' נמשך חסד תחלה היינו פשוטה לפניה, ואחר כך בחי' חסד הפשוטה של אחריה, ובזה נתקן בחינת דין היינו השברים ובחי' הב' נמשך הבחי' דין תחלה היינו התרועה, ואחר כך ארבע סמכין דכורסייא אברהם יצחק יעקב דוד (זח"א קנו., סדר היום כוונת התקיעות).

וזהו מרומז בפסוק שופטים ושוטרים תתן לך וגו', שופטים אותיות פשוטים, מרמז לבחינת פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה, לבחי' חסדים הנ"ל, ושוטרים מרמז לשני בחי' דין הנ"ל שבאמצע, ומזהיר הכתוב שעל ידי בחינת שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, היינו שתתקן בחי' בכ"ל שערי"ך גימט' אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד, ותתקן לך ארבע סמכין דכורסייא, שנזכה לזה כן יהי רצון אמן:

או יאמר שופטים ושוטרים וגו' בכל שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך וגו'. ויש לדקדק דהו"ל למכתב לשבטיך קודם בכל שעריך.

ונקדים לפרש מה דאיתא בתיקוני זוהר (ת' ו' דף כב:) ושמרו בני ישראל את השבת לדרת"ם זכאה מאן דמתקן ליה דירה נאה בליביה וכו', ויש לדקדק מה שייכות דירה לגבי דשבת. הנה איתא בספר יצירה (ד יב) שתי אבנים בונות שני בתים שלשה אבנים וכו', פי' אותיות נקראים אבנים, ותיבות נקראים בתים בחינת דירה, על כן מי שמקדש עצמו ופיו ודבורו להיות בקדושה, ממילא נעשים התיבות היוצאים מפיו בקדושה דירות ובתים נאים לשכינה. והעיקר הוא לקדש עצמו בתחלה בשבת במחשבה דבור ומעשה, כמאמר הכתוב (ישעיה נח יג) ודבר דבר, שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול (שבת קיג:), ובזה מתקן עולם הדבור, ולזה תקנו אנשי כנסת הגדולה במוסף שבת תקנת שבת על סדר כ"ז אותיות, בכדי לתקן עולם הדבור בשבת תחלה, ואח"כ בימי החול זכרהו מא' בשבת (ע' ביצה טז: וברש"י ד"ה מחד), ר"ל תזכור בחינת אחד, בחינת היחוד, שהיא בחינת תקון הדבור שבשבת תזכור את כל ימי החול שלא לקלקל ח"ו, וזהו ושמרו בני ישראל את השבת לדרתם וכאה מאן דמתקן ליה דירה נאה בשבת דוקא (ולשמור כל ימי החול), שאז הזמן גרמא לתקן בחינת הדבור שמרמז על בחינת שבת כמו שמבואר למטה.

וזהו שמרמז הכתוב שופטים ושוטרים תתן ל"ך בכ"ל שערי"ך, ר"ל שופטי"ם נקרא בחי' מצות עשה ע"ש שופט צדק, ושוטרים תתן ל"ך בכ"ל שערי"ך ר"ל שופטי"ם המכה רודה למי שאינו עושה כראוי, ופי' עשה ולא תעשה שלך, תתן בבחינת ל"ך בכ"ל שערי"ך גימטריא שבת, פירוש שתזהר מאוד במצות שבת ולתקן הדבור ובזה יעשה דירה ובית חדש לשכינה.

וזהו שאמר הכתוב (דברים כ ה) מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו, ר"ל מי ששומר שבת כראוי במחשבה דבור ומעשה ועושה דירה נאה, רק שעדיין לא הורגל בה בימות החול, ילך וישוב לביתו להרגיל עצמו בזה ולשמור אותו כל ימי החול כנ"ל.

ובזה יבואר גם כן ענין סמוכים שנסמך פרשת שופטים לפרשת רגלים, כי ידוע (שערי אורה ש' ג - ד הספי' השמינית והשביעית) שג' רגלים מכוון נגד חסד גבורה תפארת, מרכבה עילאה, נגד ג' אבות אשר הן המרכבה לשכינה, ושמיני עצרת נגד דוד הכולל כולם (בחינת מלכות) (שם) וזהו מרומז בדברי חז"ל (פסחים עא.) והיית א"ך שמח (דברים טז טו) לרבות שמיני עצרת, כי א"ך גימטריא אי"י ר"ת א"ברהם י"צחק י"עקב. וגם בחינת שבת מרמז לג' אבות ש"ב"ת ש' מרמז לג' אבות וכנגדם שלש סעודות לשבת וסעודה הרביעית נגד בחינת דוד (פע"ח ש' השבת פי"ז) הכולל כולם הנקרא ב"ת (בחינת מלכות) (זח"ב ק:).

וזהו שופטים בחינת בית דין צדק ג' דיינים נגד ג' אבות (זח"א כב:) א' מזכה וא' מחייב וא' מכריע, ושוט"רים נגד בחינת דוד (מלכות) הכולל כולם ומכה ורודה בעם לקיים דברי הדיינים בית דין צדק (סנהדרין ה.). וזהו שאמר הכתוב שופט"ים ושוט"רים תתן לך, ר"ל בית דין צדק תעשה לך, בכדי שיהיה בחינת בכ"ל שע"ריך ר"ל מרכבה שלמה, כי בכ"ל שע"ריך גימטריא א"ברהם י"צחק י"עקב ד"וד, ומרמז למרכבה שלמה כמאמר הכתוב (תהלים סח יח) רכב אלהים רבותים אלפי ש"נאן, ר"ל מרכבה של בחינת אלהים הוא רבת"ים גימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד כנ"ל, אלפי שנא"ן שו"ר נש"ר ארי"ה אד"ם (זח"א קמט:) בחי' מרכבה.

וכ"ז צריכים לקדש את עצמו תחלה בשבת במחשבה דבור ומעשה כנ"ל, ועל ידי זה בזכות שבת נזכה שנהיה מרכבה לשכינה ונעלה לציון ברנה במהרה בימינו אמן כן יהי רצון:

א"י שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו' ושפטו את העם משפט צדק. והקשה האור החיים, שבתחלה כתב תתן לך הצווי על ישראל, ואח"כ כתיב ושפטו את העם וגו' הצווי על הדיינים, עיין רש"י ז"ל שתרץ, אזהרה לממונים למנות דיינים צדיקים, ואעפ"כ עדיין אינו נכון, דהול"ל בפסוק שופטים שישפטו בצדק.

ועוד הקשה האור החיים ז"ל למה נסמכה שלש רגלים שבפרשת ראה לפרשת שופטים. ותירץ, שבפרשת ראה כתיב שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך, והוא מחמת ששם יושבים סנהדרי גדולה שישפטו שם, אף על פי כן צריך למנות שופטים בכל עיר ועיר. ואעפ"כ אינו מובן עדיין, שבפרשת ראה כתיב שלש רגלים, אמאי לא כתב חג שמיני עצרת גם כן, שחז"ל (פסחים עא.) מרבים חג שמיני עצרת מן והיית אך שמח (דברים טז טו) לרבות שמיני עצרת, אמאי לא נכתבה בפירוש.

ואפשר לרמז על דרך מוסר, שלש רגלים נקראים רגלי דכורסייא (שערי אורה ש' ג - ד הספי' השמינית והשביעית), שמרמזים על בחינת אבות, חסד לאברהם בחינת אהבה, פחד יצחק בחינת גבורה, ובחינת דעת שהוא בחינת אמת תתן אמת ליעקב (מיכה ז כ), חג הפסח מרמז על בחינת יראה פחד יצחק, כמ"ש (דברים טז א) שמור את חודש האביב, וכמ"ש (שמות יט ד) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים וגו', כי בדבר אשר זדו עליהם (שמות יח יא), וחג הסוכות מרמז על בחינת אהבה בחינת חסד כמ"ש (ירמיה ב ב) וזכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך וגומר (זח"ג קג.), וחג השבועות מרמז על בחינת דעת, כמ"ש בספר תולדות יעקב יוסף (פ' ויגש) שדעת כולל חסד וגבורה (ע"ח שכ"א פ"ב), שצריך האדם להתבונן ולהבין שאינו יוצא ידי שמים כראוי ואעפ"כ השי"ת עושה עמו חסד ורחמים ומשפיע עליו כל טוב, ובחג השבועות יש מתן תורה הקדושה, ושתי לחם שהוא חמץ, מרמזים על בחינת דעת.

וכשזוכה האדם לבוא לבחינת שלש רגלים אלו, אז הוא ממשיך עליו עול אדנותו ומלכותו ית"ש ובא לבחינת רגל רביעי בחינת דוד המלך ע"ה, וזהו פירוש הפסוק והיית אך שמח א"ך בגימטריא אי"י, פירוש כשיזכה האדם לבוא לבחי' אבות א"ברהם י"צחק י"עקב, מזה נמשך שמקבל עליו עול מלכותו ית"ש ובא לבחינת רגל רביעי בחינת שמיני עצרת, וזה והיית אך שמח לרבות שמיני עצרת, שהוא עיקר שמחה של שמיני עצרת, ועיין בספר ברית כהונת עולם רכב אלהים רבת"ים בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד.

וזהו פירוש הפסוק שופטים ושוטרים תתן לך, שופטים הוא בחינת מחשבה ששופט על האדם, ושוטרים הוא בחינת דבור ומעשה, תתן לך ב"כל שער"ך גימטריא א"ברהם י"צחק י"עקב דו"ד, פירוש שצריך לקדש מחשבה דבור ומעשה על ידי בחינת אבות האלו.

ועמ"ש בהקדמת פני יהושע שמשה רבנו ע"ה התפלל תקט"ו תפלות (יל"ש ח"א רמז תתק"מ), שאם היה מתפלל עוד תפלה אחת מיד היה נענה, וזה שאמר לו השי"ת (דברים ג כו) אל תוסף דבר היינו עוד תפלה אחת. וזהו פירוש הפסוק ושפטו את העם משפט צדק וגו', א"ת הע"ם גימטריא תקי"ו, פירוש ושפטו את העם, את העם בעצמו היינו תקי"ו, משפט צדק (כאן חסר):

וכתב לו את משנה התורה הזאת וגו' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו וגו' (יז יח - יט). ושמעתי בשם הרב הקדוש ר' זאב זצ"ל שדקדק במלת ב"ו, שבתחלה נקראת בלשון נקבה ואמר הזאת, והיתה, לשון נקבה, ואחר כך אמר ב"ו לשון זכר. ותירץ שדברה התורה במי שהזדכך כל איברים שלו ונתפשט מגשמיות, היינו שבכל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו אין לו שום כוונה לגרמיה כלל רק לשם ה' לייחד קוב"ה ושכינתיה, כי נתפשט מגשמיות ואינו מתאוה לגופניות כלל, לכן באיש כזה כשיש לו שום מחשבה ותאוה לשום דבר לעשותו בוודאי יכול לסמוך על זה המחשבה והתאוה לעשות, כי בוודאי אין זה לשום בחינת גשמיות כי אם לה'. וזהו שאמר הכתוב והיתה עמו, ר"ל שהתורה תהיה דבקה עמו מרוב התפשטות הגשמיות, כי אורייתא וקוב"ה חד (ע' זח"ב ס., זח"ג עג.), או וקרא בו ר"ל בו בעצמו, היינו שיכול לסמוך על מחשבתו כנ"ל עכ"ד ודפח"ח.

ועל זה האופן נוכל לפרש גם כן, דהנה כתיב (דברים לג ד) תורה צוה לנו משה וגו', תורה הוא תרי"ג מצות כמאמר חז"ל (מכות כג:) תורה גימט' תרי"א מצות צוה לנו משה, וב' מצות היינו אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, אמנם תורה כולל רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה, וידוע מאמר שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח (זוהר ח"א דף כד.), והנה נכלל כל התרי"ג בב' בחינות יראה ואהבה, והוא עיקר התורה לייחד שמא דקוב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו וכו', ובאמת צריך האדם להתבונן תמיד בזה בעצמו אם תורתו ועבודתו הוא באמת בדחילו ורחימו, וידוע שאמת הוא בחינת וא"ו (זח"א רמא:) וגם התורה היא נקראת וא"ו (זח"ג קכב:), וזהו שאמר הכתוב והיתה עמו, ר"ל ע"ם וא"ו, היינו שהתורה תהיה עם וא"ו בחינת אמת כנ"ל, ואז וקרא בו כנ"ל, שנזכה לזה אמן כן יהי רצון:

ראשית דגנך תירושך וגו' וראשית גז צאנך תתן לו (יח ד). ונוכל להבין דרך מוסר מה שהתורה מצוה לנו ליתן מכל דבר ראשית לכהן, היינו שצריך האדם להבין בכל הטובות הנשפעים עליו מהבורא ב"ה שהוא רק ממדת חסד חנם, ולא מצד מעשיו כענין כחי ועוצם ידי עשה לי וגו' (דברים ח יז), שמצד מעשיו בוודאי לא היה זוכה לכל זה ואפילו לפחות מזה, אך שאי אפשר לבא לבחינה זו רק על ידי בחינת הכנעה ושפלות באמת, היינו שידע בעצמו מיעוט ערכו השפל והנבזה, ומחמת זה ממילא כל מה שהשי"ת עושה עמו הוא אצלו רק מצד חסד חנם.

ויש עוד בחינה אחת למעלה מזו הבחינה, היינו אפילו בבחינת סור מרע ועשה טוב במחשבה דבור ומעשה, צריך גם כן להבין שהוא רק בעזרתו ית' מצד בחינת חסד ולא כחי ועוצם ידי וגו'. ובחינה הנ"ל מכונה בשם א"ל כמאמר הכתוב (תהלים נב ג) חסד אל כל היום, גם כשאדם מתבונן ומבין בדעתו שהכל הוא רק חסד חנם ממשיך בחינת אלקות בדבר הזה, לכך מכונה בחינה זו בשם א"ל ית'.

וצריך האדם להמשיך בחינת אלקות הן בבחינת גשמיות, הן בבחינת סור מרע ועשה טוב במחשבה דבור ומעשה, על ידי שמבין שהכל הוא רק חסד חנם.

וזהו היה בחינת אברהם שנקרא איש חסד (זח"ג ג:, מגיד מישרים פ' תולדות), שהיה בבחינת ענוה באמת כמ"ש (בראשית יח כז) ואנכי עפר ואפר, והיה מוחלט בדעתו שמצד מעשיו לא היה זוכה לכ"ז רק מצד חסד חנם, ומחמת זה המשיך בחינת אלקות הן בדברים גשמיים והן במחשבה דבור ומעשה בבחינת סור מרע ועשה טוב, שהוא ג"פ א"ל גימטריא מג"ן, לכך נקרא מגן אברהם (תפילת עמידה).

ונחזור לענייננו, לכך צותה התורה ליתן מכל דבר ראשית לכהן, כדי להזכיר שכל דבר הוא רק חסד חנם, שכהן הוא בחינת חסד (זח"א רנו:), ולכן מכונה בשם תרומה שתרי ממאה מאותיות תרומה הוא י"ג ונשאר אחד, רמז שהכל הוא חסד חנם נמשך מבחינת אחד הוא אלופו של עולם.

וזהו פירוש הפסוק ראשית דגנך, שהוא מרמז על דברים גשמיים, וראשית גז צאנך - פירוש ר"ת של ג"ז צאנ"ך גימטריא ג"פ א"ל, מרמז על סור מרע ועשה טוב בג' בחינות מחשבה דבור ומעשה, תתן לו לכהן שהוא בחינת חסד, כדי להבין מזה שהכל הוא חסד חנם, ועי"כ ימשיך בחינת אלקות הן בדברים גשמיים הן בבחינת סור מרע ועשה טוב במחשבה דבור ומעשה, יהי רצון שנזכה לזה אמן כן יהי רצון.